

Дело C-455/23 [Garega]ⁱ**Резюме на преюдициално запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на представяне:**

20 юли 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Najwyższy (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

3 април 2023 г.

Жалбоподател:

G.T.

Ответник:

T. S.A.

Предмет на главното производство

Производство по касационна жалба, подадена от G.T. срещу решение на Sąd Apelacyjny w Katowicach (Апелативен съд Катовице), с което се отхвърля иск за освобождаване от обезпечение и принудително изпълнение върху акции на приносител.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Стандартът на Съюза по отношение на разпределяне на национални съдии без тяхно съгласие да заседават в организационно звено на национален съд, различно от това, в което обикновено работят. Статут на съд, създаден със закон. Работно време на съдиите в контекста на член 6, буква б) от Директива 2003/88/ЕО.

Правно основание: член 267 ДФЕС.

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съпада с истинското име на никоя от страните в производството.

Преюдициални въпроси

1) Трябва ли член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, както е тълкуван от Съда на ЕС по дело C-487/19, *W.Ż.*, да се тълкува в смисъл, че разпределянето на съдия от Sąd Najwyższy (Върховен съд) без негово съгласие да заседава временно в друга колегия на Sąd Najwyższy нарушава принципа на несменяемост и независимост на съдиите по аналогия с преместването на съдия от общ съд от едно отделение в друго отделение на същия съд, когато:

- съдията е разпределен да заседава по дела, чийто предмет не се припокрива с материалната компетентност на колегията, в която съдията от Sąd Najwyższy е назначен да заседава,
- на съдията не е гарантирано оспорване по съдебен ред на решението за такова разпределяне, отговарящо на изискванията, посочени в точка 118 от решение по дело C-487/18 [*C-487/19*], *W.Ż.*,
- разпореждането на първия председател на Sąd Najwyższy, с което е разпределен да заседава в друга колегия, и разпореждането на председателя, ръководещ работата на Izba Cywilnej Sądu Najwyższego (гражданска колегия на Върховния съд), за възлагане на конкретните дела, са издадени от лица, назначени на съдийски длъжности в Sąd Najwyższy при същите обстоятелства, както по дело C-487/18 [*C-487/19*], *W.Ż.*, и с оглед на досегашната съдебна практика съдебните производства с участието на такива лица са или недействителни, или нарушават правото на страната на справедлив процес по член 6 от ЕКПЧ,
- разпределянето на съдията без негово съгласие да заседава за определен срок в друга колегия на Sąd Najwyższy, различна от тази, в която изпълнява функциите си, като същевременно остава задължението му да заседава в своята първоначална колегия, няма правно основание в националното законодателство,
- разпределянето на съдията без негово съгласие да заседава за определен срок в колегия на Sąd Najwyższy, различна от тази, в която изпълнява функциите си, води до нарушение на член 6, буква б) от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 299, 2003 г., стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 3)?

2) Независимо от отговора на първия въпрос, трябва ли член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС да се тълкува в смисъл, че не представлява съд, „създаден със закон“, съдът в състав, конституиран в резултат на издаване на разпореждане от първия председател на Sąd Najwyższy за разпределяне в друга колегия на Sąd Najwyższy, както и в резултат на разпореждане на председателя, ръководещ работата на

гражданска колегия на Sąd Najwyższy, за възлагане на конкретни дела от лица, назначени на съдийски длъжности в Sąd Najwyższy, при същите обстоятелства като по дело C-487/18 [C-487/19], W.Ż, когато от досегашната съдебна практика става ясно, че съдебните производства с участието на така назначени лица са недействителни или нарушават правото на страните на справедлив процес, залегнало в член 6 от ЕКПЧ?

- 3) В случай че на първия въпрос се отговори утвърдително или на втория въпрос се отговори, че така създаденият съд не е съд, „сздаден със закон“, трябва ли член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и принципът на върховенство на правото на Съюза да се тълкуват в смисъл, че съдиите, назначени в състава на съд, създаден по начина, описан във въпроси 1 и 2, могат да откажат да извършват действия по възложеното им дело, включително да заседават, като сметат за несъществуващи разпореденията, с които са назначени да заседават в друга колегия на Sąd Najwyższy и са им възложени конкретни дела, или трябва да се произнесат с решение, като оставят на страните да решат дали да го оспорват, поради това че се нарушава правото на страната делото да бъде разгледано от съд, който отговаря на изискванията на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и член 47 от Хартата на основните права?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Член 19, параграф 1 ДЕС, член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз

Решение на Съда на Европейския съюз от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване), C-487/19, EU:C:2021:798.

Цитирани разпоредби от националното право

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Конституция на Република Полша) от 2 април 1997 г.: членове 45 и 183

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Закон от 8 декември 2017 г. за Върховния съд), консолидиран текст Dz. U., 2021 г., позиция 1904, изменен: членове 1, 3, 15, 17, 29, 30, 31, 35 и 82

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Закон от 27 юли 2001 г. за устройството на общите съдилища), консолидиран текст: Dz. U., 2021 г., позиция 217: член 22a

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Закон от 26 юни 1974 г. Кодекс на труда): член 140

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Закон от 17 ноември 1964 г. Граждански процесуален кодекс): член 398²⁰

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 С решение от 4 декември 2019 г. Sąd Apelacyjny w Katowicach (Апелативен съд Катовице) отхвърля жалбата на G.T. срещу решението на Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице) от 22 януари 2019 г., с което е отхвърлен искът му срещу Huta [...] S.A. в R. за освобождаване от обезпечение и принудително изпълнение върху акции на приносител на Huta [...] S.A. в R. Срещу решението на Sąd Apelacyjny w Katowicach (Апелативен съд Катовице) е подадена касационна жалба от пълномощника на ищеца, с която се оспорва решението в неговата цялост и се твърди, че са нарушени определени разпоредби от Гражданския кодекс, като са неправилно тълкувани.
- 2 Със заповед от 3 ноември 2020 г. Sąd Najwyższy приема касационната жалба за разглеждане. С разпореждане на председателя на Sąd Najwyższy, ръководещ гражданската колегия (наричан по-нататък „председателят на гражданската колегия на SN“) от 14 декември 2020 г. жалбата е включена към делата за разглеждане от съдия Karol Weitz, и е заведена окончателно под референтен номер II CSKP 501/22.
- 3 С разпореждане на първия председател на Sąd Najwyższy (наричан по-нататък „първият председател на SN“) № 25/2023 от 15 февруари 2023 г. съдия Bohdan Bieniek е разпределен да заседава в гражданската колегия на Sąd Najwyższy (наричана по-нататък „гражданската колегия на SN“) за определен срок — от 1 април до 30 юни 2023 г., като същевременно са установени правилата за възлагане на делата за всеки месец от периода, за който е разпределен. В изпълнение на това разпореждане на 2 март 2023 г. съдията от Sąd Najwyższy, изпълняващ функциите на председател на гражданската колегия на SN, разпределя дело II CSKP 501/22 на доклад на съдия в SN Bohdan Bieniek. Впоследствие датата на закритото заседание е определена с разпореждане на ръководителя на второ отделение за 3 април 2023 г. Съставът на Sąd Najwyższy, определен на тази дата за разглеждане на гражданското дело II CSKP 501/22, се състои от двама съдии от Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (колегия по трудови и социалноосигурителни спорове) на Sąd Najwyższy и — като председател на заседанието — от съдия, който обикновено заседава в гражданската колегия на SN. Вторият член на съдебния състав, идващ от колегията по трудови и социалноосигурителни спорове, е определен по аналогичен начин като съдията докладчик.

Кратко изложение на мотивите за запитването

- 4 Тричленният състав на Sąd Najwyższy има съмнения относно тълкуването на разпоредбите на правото на Съюза, по-специално дали запитващата юрисдикция, формирана с разпореждания на първия председател на SN и на председателя на гражданската колегия на SN, отговаря на критериите за съд, посочени в решението от 6 октомври 2021 г., W.Ż. [(Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване), C-487/19, EU:C:2021:798], като тези съмнения имат следните основания:
- 5 На първо място, съдиите, разпределени да заседават в друга колегия на Sąd Najwyższy, са били лишени от правото на ефективна правна защита,
- 6 На второ място, разпределянето на преместените съдии е извършено без тяхното съгласие, което нарушава принципа на несменяемост и независимост на съдиите и засяга правото на справедлив съдебен процес, а оттам и принципа на ефективна съдебна защита,
- 7 На трето място, лицата, издали разпорежданията, се намират в същото положение като съдиите, описани в дело C-487/19, тъй като встъпването им в длъжност е станало в явно нарушение на основните правила на процедурата по назначаване на съдиите в Sąd Najwyższy, които са неразделна част от изграждането и функционирането на съдебната система.
- 8 Запитващата юрисдикция поставя също въпроса дали с оглед на посочените нарушения разпределените съдии могат да откажат да изпълнят тези разпореждания.
- 9 В националното законодателство (член 35, параграф 3 от ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Закон от 8 декември 2017 г. за Върховния съд, наричан по-нататък „Законът за SN“) съществува правило, което позволява на първия председател на SN да разпредели съдия, който да заседава в друга колегия. Тази разпоредба обаче позволява съдията да бъде разпределен (без негово) само за конкретно дело, посочено в разпореждането на първия председател на SN. Такава хипотеза е възможна, когато предметът на въпросното дело съвпада с компетентността на двете колегии на Sąd Najwyższy; когато в резултат на отвод на всички съдии от дадена колегия на Sąd Najwyższy се налага делото да бъде разгледано от съдии от друга колегия на Sąd Najwyższy. Другата възможност, предвидена в член 35, параграф 3 от Закона за SN, е съдията да бъде разпределен да заседава за определен срок в друга колегия на Sąd Najwyższy, но тогава той следва да заседава само в „новата“ колегия, а не да се задължава да заседава едновременно в новата колегия и в колегията на Sąd Najwyższy, от която идва, с увеличен обем на делата за разглеждане. Такава хибридна конструкция влиза в противоречие със съдържанието на член 35, параграф 3 от Закона за SN.

- 10 Разпределянето да се заседава в друга колегия, без да се вземе предвид материалната компетентност на съдията да заседава по определена категория дела, нарушава правото на ефективна съдебна защита и на справедлив процес. Необходимо условие за упражняването на двете права е съдията да има знанията и опита, които да гарантират правилното разглеждане на делото. Това условие е от особена важност в производствата, разглеждани от Sąd Najwyższy, чиито решения след това стават отправна точка за решенията на по-ниските по степен съдилища. Разделянето на Sąd Najwyższy на колегии се извършва в съответствие с член 3 от Закона за SN по материалноправен критерий. Освен това кандидатите за съдии в Sąd Najwyższy кандидатстват според своята специализация. Така отделните колегии следва да бъдат съставени от съдии със знания и професионален опит, съответстващи на компетентността на съответната колегия. Това се налага, тъй като делата се разпределят по реда на тяхното постъпване, а не когато съдията докладчик или съдебният състав преценят, че делото вече е анализирано до степен, която позволява да бъде решено. При липсата на усъвършенстван апарат в подкрепа на съдиите е необходимо задълбочено познаване на областите на правото, в които съдията обичайно се произнася. Само тогава, при нетипични дела, поставени в сложен контекст, е възможно делото да бъде надлежно подготвено за решаване.
- 11 Същевременно на съдиите, разпределени да заседават по настоящото дело, не е предоставена никаква правна защита. От тълкуването на член 35, параграф 3 от Закона за SN следва, че законодателят не е изпълнил задължението да се съобрази със стандарта на ЕС, както е изложен в решението от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване), C-487/19, EU:C:2021:798 (т. 118 от мотивите на решението) по отношение на съдиите от общите съдилища. Поради това е необходимо Съдът на ЕС да се намеси, за да определи дали този вид действия нарушават принципа на несменяемост и независимост на съдиите, когато решението на първия председател на SN за разпределяне в друга колегия на Sąd Najwyższy, при запазване наред с това натоварването в първоначалната колегия, не подлежи на съдебен контрол. Според запитващата юрисдикция член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата на основните права, които задължават държавите членки да предвидят необходимите правни средства за защита, за да се гарантира зачитането на правата и свободите на лицата в областите, обхванати от правото на Съюза, са универсални по своя характер и съдиите от Sąd Najwyższy не са изключени от тяхното приложно поле.
- 12 Същевременно от становището на първия председател на SN, представено на заседанието на Krajowa Rada Sądownictwa (Национален съдебен съвет, KRS) на 17 март 2023 г., следва, че съдия, разпределен да заседава съгласно член 35, параграф 3 от Закона за SN, няма право на обжалване. Първият председател на SN счита, че уредбата от член 35, параграф 3 от Закона за SN е изчерпателна и не дава възможност за съответно прилагане на разпоредбите на Закона от 27 юли 2001 г.

- 13 В интерес на точността Sąd Najwyższy отбелязва, че Националният съдебен съвет (KRS) допуска, по аналогия, контрол на решението на първия председател на SN за разпределяне на съдия, който да заседава в друга колегия. Съгласно практиката на Съда обаче KRS е субект, който зависи от органите на политическата власт в страната [решение от 19 ноември 2019 г., А.К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), С-585/18, С-624/18 и С-625/18, EU:C:2019:982; решение от 2 март 2021 г., А.В. и др. (Назначаване на съдиите във Върховния съд – Жалби), С-824/18, EU:C:2021:153], като освен това няма статут на съд.
- 14 Запитващата юрисдикция също така не може да се възползва от възможността за преценка на конституционността на член 35, параграф 3 Закона за SN в настоящия случай, тъй като конституционният контрол не функционира [решение на Съда от 19 ноември 2019 г., А.К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), С-585/18, С-624/18 и С-625/18, EU:C:2019:982, т. 33, 34; решение на SN от 5 декември 2019 г., III PO 7/18,; решение на ЕСПЧ от 7 май 2021 г., дело 4907/18, Xero Flor Sp. z o.o. c/y Полша)].
- 15 Отделен е въпросът дали разпореждането на първия председател на SN за разпределяне на съдията, който да заседава в гражданската колегия на SN, не накърнява механизма за гаранции, регламентиран в член 6, буква б) от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 299, стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 1, стр. 3). Съдът все още не се е произнесъл по този въпрос, въпреки че вече се появяват първите преюдициални въпроси относно правилата за работното време на съдията (например дело С-41/23).
- 16 В националното законодателство работното време на съдия от Sąd Najwyższy се определя от обема на неговите задачи (както е в случая със съдия от общ съд). Съгласно националната правна уредба следва да се обърне внимание на резолюция на Sąd Najwyższy от 8 април 2009 г., II PZP 2/09, в която се посочват разликите между регламентираното в Kodeks pracy (Кодекс на труда) свързано с дейността работно време и работното време на съдиите, което се определя от обема на задачите. В нея се подчертава, че с регламентирането на работното време на съдиите не се транспонират разпоредбите от Директивата, като не се въвежда право на почивка, и в тази връзка на основание член 5 от Кодекса на труда следва да се приложат нормите на посочения кодекс. Съгласно Директива 2003/88 също така следва на съдиите да се предостави гарантирана почивка с достатъчна продължителност, като работното им време не следва да надвишава 48 часа седмично през референтния период. След тази резолюция законодателят не е променял правилата относно работното време на съдиите. Когато формулата на системата за отчитане на времето по дейности (член 140 от Кодекса на труда) се прилага съответно по отношение на съдия, може и следва да се приеме, че при намерение да се възложат допълнителни задължения на

съдията, в област на правото в допълнение към неговата специалност, е необходимо работодателят (в този случай първият председател на SN) да прецени дали възложените нови задачи, при запазване на съществуващите задължения, изобщо са изпълними. Същевременно, при обстоятелствата по делото, съдиите от колегията по трудови и социалноосигурителни спорове вече са имали разпределени задачи за предстоящия референтен период и след разпределянето да заседава в гражданската колегия на SN такъв съдия в крайна сметка има едно заседание повече от съдиите, които обикновено заседават в тази колегия (4 заседания на месец срещу 3 заседания на месец). Поради това фактическото въвеждане на допълнително заседание в гражданската колегия на SN без анализ на обстоятелствата, свързани с работното време, води до нарушение на допустимите норми, предвидени в Директива 2003/88.

- 17 Запитващата юрисдикция също така посочва, че както първият председател на SN, така и председателят на гражданската колегия на SN, с чиито разпореждания е формиран съдебният състав по настоящото дело, са били назначени за съдии в Sąd Najwyższy при същите обстоятелства, както по делото, по което е постановено решението от 6 октомври 2021 г., *W.Ż.* (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване), C-487/19, EU:C:2021:798. Освен това запитващата юрисдикция обръща внимание, че на 23 септември 2022 г. Sąd Najwyższy (III CZP 43/22) е постановил определение (дело III CZP 43/22), с което е поискал от Съда на ЕС да установи дали член 2 и член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз във връзка с член 47 от Хартата на основните права и член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз трябва да се тълкуват в смисъл, че акт, с който се определя състав на съд, като например разпореждане на първия председател на SN, не поражда правни последици, когато така установеният състав на съда не е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон по смисъла на правото на Съюза, по-специално поради: [а)] участието в колегиалния му състав на лица, назначени на длъжност съдия в Sąd Najwyższy по начин, очевидно противоречащ на разпоредбите на националното право за назначаване на съдии, както е посочено в окончателните решения на последната национална съдебна инстанция, и тези лица съставляват мнозинството от състава на съда; б) определянето на състава на съда по посочения по-горе начин става от председателя на Sąd Najwyższy, назначен на длъжността съдия в Sąd Najwyższy при същите обстоятелства и в нарушение на правилата за назначаване на съдия от Sąd Najwyższy на длъжността председател на Sąd Najwyższy. Към датата на постановяване на определението за преюдициално запитване по настоящото дело въпросът все още не е изпратен на Съда.
- 18 Като се позовава на мотивите на посочения по-горе неизпратен преюдициален въпрос, запитващата юрисдикция посочва проблематичния характер на избора на първия председател на SN и на председателя на гражданската колегия на SN.

- 19 Съгласно член 15 от Закона за SN изборът на кандидатите за длъжността председател на Sąd Najwyższy се извършва от общото събрание на съдиите на съответната колегия (наричано по-нататък „общото събрание“). Общото събрание е орган на Sąd Najwyższy и в състава му влизат всички съдии от колегията. На 29 юни 2021 г. общото събрание на съдиите от гражданската колегия на SN, свикано за избор на кандидати за длъжността председател на гражданската колегия на SN, приема — с мнозинство от гласовете — резолюция за отлагане на работата на събранието до приключване на висящите пред Съда на ЕС производства по жалба на Европейската комисия срещу Полша (С-791/19) и по преюдициални запитвания С-487/19 и С-508/19. Когато мандатът на председателя на гражданската колегия на SN изтича на 31 август 2021 г., президентът на Република Полша поверява ръководството на гражданската колегия на първия председател на SN. Това води до фактическо сливане на функциите на първия председател на SN и на председателя на гражданската колегия на SN, което не се предвижда в Закона за SN. Правомощието на президента на Република Полша да възлага изпълнението на функциите на председател на Sąd Najwyższy, предвидено в член 13а във връзка с член 15 от Закона за SN, представлява нарушение на конституционния принцип за разделение и независимост на съдебната власт от изпълнителната власт (член 173 от Конституцията на Република Полша). Разпоредбите на Конституцията, уреждащи обхвата на правомощията на президента на Република Полша, не предоставят на президента на Република Полша, като орган на изпълнителната власт, правомощието да взема самостоятелно решение относно поемането от определени съдии на функции, позволяващи им да упражняват правомощията на органите на Sąd Najwyższy.
- 20 Въпреки протеста на мнозинството от членовете на общото събрание, на 7 септември 2021 г. е свикано общо събрание от първия председател на SN — в качеството му на лице, определено от президента на Република Полша — с цел избор на кандидати за длъжността председател на гражданската колегия на SN. Искането за отлагане на заседанието на общото събрание не е поставено на гласуване. Тогава съдиите, които са назначени за съдии в Sąd Najwyższy преди 2018 г., отказват да участват в обсъжданията, което води до липса на кворум и до участие в избора на кандидати за длъжността председател на гражданската колегия на SN само на новоназначени съдии. Липсата на кворум е преодоляна, като първият председател на SN премества да заседават в гражданската колегия на SN две лица, назначени преди това за съдии в колегията за извънреден контрол и публични въпроси, и едно лице, назначено преди това в дисциплинарната колегия.
- 21 Следователно изборът на кандидати за длъжността председател на гражданската колегия на SN е извършен въпреки позицията на мнозинството от съдиите от гражданската колегия на SN, и в нарушение на правилата, определящи функционирането на общото събрание, което е орган на Sąd Najwyższy.

- 22 Поради това възниква въпросът трябва ли да се разбира, че — с оглед на спазването на произтичащото от правото на Съюза изискване за независимост на съдилищата и на съдиите — разпореждане, с което съдии се разпределят да заседават в друга колегия на Sąd Najwyższy и им се разпределят конкретни граждански дела, по каквито обикновено не се произнасят, като в това отношение не е проверена тяхната компетентност да упражняват правораздавателна дейност, и което е постановено от лица със статут, идентичен с този по дело C-487/19, избрани чрез опорочена процедура, в крайна сметка води до формиране на състав на съда в нарушение на правото на страните на справедлив процес, което се доказва не само от самия състав на този съд, но и от поредица действия от материално-техническо естество (издаване на разпореждания относно разпределянето на делото за разглеждане, смяната на съдията докладчик и разпределянето на състав, който да разгледа делото).
- 23 Ето защо според запитващата юрисдикция отговорът изисква също така тълкуване на правото на Съюза (член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и член 47 от Хартата на основните права) дали съдиите, назначени в състава на съда, могат да откажат — предвид принципа на върховенство на правото на Съюза и на практиката на Съда на ЕС и на ЕСПЧ — да поемат и да извършват дейности по възложените им дела, като сметат за несъществуващи разпорежданията, с които се задължават без тяхно съгласие да работят в друга колегия на Sąd Najwyższy; или дали, въпреки посочените дотук пропуски и нарушения на основни права, следва да пристъпят към произнасяне, като де факто прехвърлят на страните да решат евентуално да оспорят това решение като решение, постановено от съд, съставът на който е формиран в нарушение на член 19, параграф 1, втора алинея от ДЕС и член 47 от Хартата на основните права.